

Odjeljenje za savjetodavno -terapeutski rad

Meliha Fejzić, prof. pedagogije, porodični psihoterapeut

Jednoroditeljske porodice

Jednoroditeljska porodica je porodica koju čine jedan roditelj (najčešće majka) koji je u aktivnoj poziciji brige i pažnje i jedno ili više djece. Karakteriše ih odsustvo jednog roditelja, dok drugi roditelj mora organizirati novi način porodičnog funkcionisanja.

Pojam "jednoroditeljska porodica" je širok pojam koji u sebi sadrži različite oblike i forme porodičnog života i različite načine na koji porodica postaje jednoroditeljska. U našem postratnom društvu veliki je broj jednoroditeljskih porodica, gdje govorimo o promjeni porodične strukture uzrokovane ratnim stradanjima. Do promjene porodične strukture može doći kao posljedica smrti, prirodne, nasilne, bolesti, nesreće, suicida i sl., tako što se roditelji iz različitih razloga odreknu roditeljske uloge, (fizička ili psihička onesposobljenost, nestala osoba, napuštanje porodice, prekid kontakta nakon razvoda braka i sl.), oduzimanjem roditeljskog prava, izvanbračne veze i rođenje djeteta ili odsustvo roditelja zbog bolesti, izdržavanja zatvorske kazne.

Uzroci nastanka jednoroditeljskih porodica određuju specifičnost svake od ovih porodica, jer oblikuju stil života, kao i probleme sa kojima se susreću u svakodnevnom životu. Tako će se npr. porodica sa gubitkom suočiti sa procesom tugovanja zbog gubitka bliske osobe, dok će u situaciji kada u iskustvu porodice ne postoji iskustvo dijeljenja roditeljske uloge, primarni zadatak biti organizacija brige oko djece. Porodica sa iskustvom razvoda braka će se susresti sa problemom reuspostavljanja roditeljstva nakon razvoda braka kada drugi roditelj nije spreman da preuzme dio brige i odgovornosti za podizanje djece. Sve navedene promjene same po sebi već nose dovoljno veliku količinu stresa za sve članove porodice. Kako će se porodica i njeni članovi nositi sa svakim pojedinačnim iskustvom zavisi od više faktora: ličnih resursa osobe koja ostaje u ulozi jednog roditelja, kvaliteta odnosa u porodici prije gubitka, jesu li nastale okolnosti rezultat ličnog izbora ili su rezultat neočekivanih okolnosti i događaja (smrt, razvod, napuštanje), da li su roditelji živjeli zajedno kada je dijete rođeno itd.

Na to kako će se porodica nositi sa novonastalom situacijom utječe i pol djeteta i roditelja sa kojim dijete živi, faza porodičnog ciklusa u kojem se porodica trenutno nalazi, starost roditelja, njegova uloga u porodici, dužina razdoblja od promjene strukture porodice, kao i sistemi podrške koje roditelji imaju na raspolaganju.

Kako porodica i njeni članovi, a posebno roditelj sa kojim dijete živi, razumiju i definišu gubitak roditelja obilježava identitet porodice, poimanje porodice i njihovo samopoimanje. Ukoliko se roditelji teško nose sa razvodom braka ili gubitkom partnera i to iskustvo doživljavaju kao primarnu a ponekad i jedinu definiciju porodice, dugoročno takvo poimanje će odrediti i ograničiti i njihov i život njihove djece. Sa druge strane za jednoroditeljske porodice koje uspješno prolaze kroz razvojne faze i odgovaraju na potrebe svojih članova, ova iskustva ne moraju nužno negativno utjecati na dalji rast i razvoj porodice i njenih članova. Za djecu je posebno teško da razumiju psihološke razloge napuštanja od strane roditelja.

Roditeljstvo je kompleksan "zadatak" koji je često praćen određenom količinom stresa i kada su u porodici prisutna oba roditelja. Izazovi jednog roditelja su višestruki: organizacija života nakon gubitka, pad prihoda koji od roditelja zahtijeva često da rade dva ili više poslova,

preuzimanje dodatnih uloga i odgovornosti, nedostatak slobodnog vremena i vremena sa djecom. Jedan od najvećih rizika porodica sa jednim roditeljem jeste zahtjev da djeca prerano preuzimaju uloge i odgovornosti koje nisu u skladu sa njihovim uzrastom ili ulaze u psihološko partnerstvo sa preostalim roditeljem, tj. ulaze u proces parentifikacije u kojem preuzimaju uloge, zadatke i obaveze drugog roditelja. Kako će jedan roditelj odgovoriti na navedene izazove zavisi od toga kako se sam roditelj nosi sa novonastalim okolnostima, da li ima podršku porodice i prijatelja u slučajevima kada roditelj nije u mogućnosti da sam brine za djecu, da li ima novu partnersku vezu itd.

Jednoroditeljske porodice na svom putu razvoja se susreću sa brojnim predrasudama, da su to porodice u stanju socijalne potrebe, da ne mogu biti funkcionalne u obavljanju svoje uloge, da su to porodice koje imaju manje resurse. Navedene predrasude dovode i do stigmatizacije djece iz ovih porodica, da su to djeca koja su predodređena za neuspjeh. U našem radu svakodnevno se susrećemo sa mnogo jednoroditeljskih porodica koje su uspješno odgovorile na sve razvojne izazove i potrebe svojih članova i odgojile uspješne, zrele, odgovorne, samosvjesne i pozitivne ličnosti.

Sve porodice na svom razvojnem putu prolaze kroz iste razvojne faze i kroz te razvojne faze susreću se sa brojnim izazovima na koje trebaju odgovoriti. Mnogo je lakše porodice razlikovati na osnovu strukture, ali obzirom na kvalitet porodičnih odnosa svaka porodica je različita. Za dobrobit njenih članova mnogo je važnija ljubav, pažnja komunikacija, podrška, emocionalna klima i razmjena u porodici nego njena struktura.

Literatura:

Tomanović S., Ljubičić M., Stanojević D. (2014), "Jednoroditeljske porodice u Srbiji – sociološka studija"; Beograd